

ارائه مدل مفهومی حکمرانی امنیت شبکه‌های اجتماعی

پیام‌رسان داخلی

- **تائیا نیکوخصال**
دانشجوی دکتری مدیریت دولتی، گرایش تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری ایران
- **حمیدعرفانیان خانزاده**
استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، مشهد، ایران (نویسنده مسئول)
- **مسعود احمدی**
استادیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۰۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۰۱

چکیده

همپای تحولات بنیادین اجتماعی و اطلاعاتی در کشور و ایجاد الگوهای نوین در مدیریت دولتی در سطح جهانی که با ظهور مدیریت دولتی نوین، تغییرات بسیار سریع در عصر فناوری سبب گردید تا لزوم هماهنگ‌سازی میان این تغییرات و بهره‌مندی از مزایای فناورانه بیش از پیش مشخص شود. امروزه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات الکترونیک همچون فضای مجازی، پست الکترونیک، صفحات تحت وب، شبکه‌های دیجیتالی و مواردی از این قبیل، فرصتهای جدید متعددی را برای ارتباط بین حکومت و شهروندان ایجاد کرده‌اند و میتوان اثرهای آنرا در فراهم کردن بهتر خدمات عمومی و همچنین در زمینه فعالیت‌ها و ارتباطات سیاسی، دولتی و مدیریتی به گونه‌ای آشکارا مشاهده کرد. هدف از پژوهش حاضر ارائه مدل مفهومی حکمرانی امنیت شبکه‌های اجتماعی پیام‌رسان داخلی میباشد، روش گردآوری داده‌ها مصاحبه عمیق با خبرگان دانشگاهی و مدیران فناوری اطلاعات سازمان‌های اجرایی کشور می‌باشد. نمونه‌گیری به روش گلوله برفی انجام شده است و تارسیدن به اشباع نظری ادامه یافته است. نتایج مصاحبه‌ها طی فرایند کدگذاری باز و محوری و انتخابی به ایجاد نظریه داده بنیاد در حوزه حکمرانی شبکه‌های اجتماعی پیام‌رسان داخلی منجر شد. ابعاد بدست آمده از این پژوهش شامل ۹ بعد می‌باشد که عبارتند از: ارتباطات مؤثر، عوامل زمینه‌ای، سیاست‌گذاری‌های دولتی و پیشرفت اجتماعی، راهبردی امنیت و اعتماد و سیاست‌های راهبردی و خانواده، کیفیت ارتباطات و سرنوشت سیاسی، این مؤلفه‌ها می‌توانند بر حکمرانی امنیت شبکه‌های پیام‌رسان داخلی مؤثر باشد. در نهایت بر اساس داده‌های به دست آمده و با استناد به نتایج حاصل از سؤالات پژوهش، پیشنهادهایی کاربردی ارائه شد.

کلید واژگان: حکمرانی نوین، حکمرانی شبکه‌ای، امنیت شبکه‌های پیام‌رسان، شبکه‌های اجتماعی مجازی، فناوری اطلاعات

امروزه فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات الکترونیک همچون فضای مجازی، پست الکترونیک، صفحات تحت وب، شبکه‌های دیجیتالی و مواردی از این قبیل، فرصت‌های جدید متعددی را برای ارتباط بین حکومت و شهروندان ایجاد کرده‌اند و می‌توان اثرهای آن را در فراهم کردن بهتر خدمات عمومی و همچنین در زمینه فعالیت‌ها و ارتباطات سیاسی، دولتی و مدیریتی به گونه‌ای آشکارا مشاهده کرد. در همین راستا والتر ریسون چنین می‌گوید: عصر اطلاعات با سرعت تمام، قدرتی در اختیار مردم نقاط مختلف دنیا قرار می‌دهد که تا چند سال پیش ناممکن به نظر می‌رسید (پور عزت، ۲۹۳۱). حکمرانی شبکه‌ای معمولاً وقتی اتفاق می‌افتد که مردم متوجه می‌شوند، نمی‌توانند مشکلی یا مسئله‌ای خاص را با کار مستقل حل کنند و تنها راه دست‌یابی به منافع‌شان، همکاری فعالانه است (اسکارت و مک کنی^۱، ۲۱:۶۱۰۲). هم‌پای تحولات بنیادین اجتماعی و اطلاعاتی در کشور و ایجاد الگوهای نوین در مدیریت دولتی در سطح جهانی که با ظهور مدیریت دولتی نوین، تغییرات بسیار سریع در عصر فناوری سبب گردید تا لزوم هماهنگ‌سازی میان این تغییرات و بهره‌مندی از مزایای فناوریانه بیش‌ازپیش مشخص شود. به‌عنوان نمونه، در گذشته برقراری هرگونه ارتباط کاری بین شهروندان باحکومت تنها از طریق حضور فیزیکی دو طرف در یک سازمان حکومتی امکان‌پذیر بود، اما در عصر فرا صنعتی، شیوه‌ای برای دولت‌ها به‌منظور استفاده از فناوری جدید است که به افراد تسهیلات لازم برای دسترسی مناسب به اطلاعات و خدمات دولتی، اصلاح کیفیت خدمات و ارائه فرصت‌های گسترده‌تر، برای مشارکت در فرایندها و نمادهای مردم‌سالاری را عطا می‌کند (پیکانی و همکاران، ۱۳۱:۵۹۳۱). شفافیت از اصول اساسی مدیریت عمومی و حکمرانی نوین محسوب شده و در علوم اجتماعی معمولاً به‌عنوان ابزاری قدرتمند برای دستیابی به اهداف اجتماعی مطلوب مانند تقویت پاسخگویی و کاهش فساد تلقی می‌شود (ایچیگو و امبیوتنی^۲، ۲۴:۹۱۰۲). این تغییر حرکت در شیوه حکمرانی سنتی به ورود یک سری شرکای گسترده‌تر در ارائه خدمات از جمله، فعالان کسب‌وکار، سازمان‌های غیرانتفاعی و جوامع منجر شده است (کورتنی^۳، ۷۱۰۲:۱۹۶).

1. Scarlett&Mackeny
2. Ejiogu, Ambituuni
3. Courtney

افراد با دو هدف مشخص از این شبکه‌های ارتباطی مجازی استفاده می‌کنند، نخست برای سرگرمی، گذراندن وقت، جست‌وجوهای اینترنتی و سایر مواردی که در فرد احساس خوشحالی و مطلوبیت ایجاد می‌کند که به آن انگیزه‌های مطلوبیت گفته می‌شود. دوم، استفاده از این فضا برای ارتباط حرفه‌ای و ارتباط با همکاران و مشتریان و طرح سؤال و به اشتراک گذاشتن اطلاعات شغلی و سازمانی برای هماهنگی بیشتر و کارا تر است که به آن انگیزه‌های شغلی گفته می‌شود (دشتی نژاد و وظیفه: ۴۹۳۱). شبکه‌های پیام رسان در واقع فناوری‌هایی هستند که با استفاده از اینترنت، افراد می‌توانند با یکدیگر به تبادل اطلاعات و ارتباطات بپردازند. آمارها حاکی از همه‌گیر شدن شبکه‌های پیام‌رسان مانند تلگرام، واتساپ، سروش، اینستاگرام، ایتا، آی‌گپ، بله و ... در بین اقشار مختلف مردم دارد و حکومت می‌تواند با استقرار یک حکمرانی مناسب برای امنیت شبکه‌های اجتماعی در جهت پاسخ‌گویی و شفافیت بیشتر گام برداشته و زمینه رضایت شهروندان را فراهم نماید و آنرا کنترل نماید.

با وجود اهمیت بسیار زیاد حکمرانی شبکه‌ای و شبکه‌های حکمرانی به منظور توسعه و پیشرفت جوامع، در زمینه توسعه شبکه‌ها و حکمرانی شبکه‌ای، و امنیت شبکه‌های پیام‌رسان مطالعات اندکی انجام شده است (امپریال^۱، ۶۱۰۲: ۹۲۱). حکمرانی شبکه‌های پیام‌رسان موضوعی میان‌رشته‌ای بوده و عوامل اجتماعی و مدیریتی و فرهنگی و اقتصادی، سیاسی، اطلاعات و فناوری را شامل می‌شود، انتخاب عنوان موضوع و بررسی مولفه‌های موثر بر آن باعث شد تا با توجه به نوین بودن و اهمیت موضوع به این مسئله بپردازد. با بررسی تحقیقات پیشین به این نتیجه رسیدیم که در تحقیقات قبلی هر کدام از محققین به بخشی از مولفه‌های موضوع پرداخته‌اند و یک مدل جامع و کامل جهت حکمرانی امنیت شبکه‌های پیام‌رسان داخلی در ایران ارائه نشده است. بنابراین پژوهشگر با استفاده از روش داده‌بنیاد به ارائه مدل مفهومی کامل و جامع برای حکمرانی امنیت شبکه‌های پیام‌رسان داخلی می‌پردازد. که دارای اهمیت کاربردی است. و به تحلیل ساختار الگوی حکمرانی امنیت شبکه‌های پیام‌رسان داخلی می‌پردازد، دارای ارزش نظری و راهبردی می‌باشد.

اهمیت این مطلب زمانی دوچندان می‌شود که افراد در محیط‌های کاری از این شبکه‌ها، استفاده کنند. در کشور ما نفوذ اینترنت به سازمان‌های دولتی و شرکت‌های خصوصی روند رو به رشدی

داشته است، اما همانند بسیاری از فناوری های دیگری که وارد سازمان های ما شده اند، استفاده از شبکه های اجتماعی نیز به صورت اصولی نیازسنجی نشده است و کارکنان سازمان های مختلف بدون پیشینه آموزشی و فرهنگی مناسب با این فناوری ها برخورد کرده اند که مانند هر فناوری دیگری می تواند مانند تیغ دولبه عمل نماید و در صورت استفاده ناکارا علاوه بر اتلاف وقت و زمان خود فرد، به دلیل کاهش پهنای باند شبکه های ارتباط سازمان، در روند فعالیت های مجازی سازمان نیز تأثیر می گذارد (روزبهی، ۱۳۹۳: ۳۱).

در این پژوهش سعی شده تا با شناسایی اصول و مفاهیم حکمرانی امنیت شبکه های پیام رسان داخلی و پاسخگویی به این سوالات که چگونه شرایط علی، مداخله گر، واسطه ای و زمینه ای بر حکمرانی امنیت شبکه های پیام رسان داخلی تأثیر گذار هستند؟ راهبردها و پیامدهای حکمرانی شبکه های پیام رسان کدامند؟ پردازد. بنابراین در این تحقیق ابتدا به اهمیت موضوع پرداخته و با مرور ادبیات موضوعی و مبانی نظری مربوط به عنوان تحقیق، به بررسی پیشینه تحقیقات انجام شده می پردازیم. در ادامه با بیان نحوه روش جمع آوری داده ها و جامعه آماری، مدل مفهومی بدست آمده از روش نظریه پرداززی داده بنیاد اشاره می نماییم. در انتها به بحث و نتیجه گیری درباره مدل و ابعاد مولفه های حکمرانی شبکه های پیام رسان داخلی می پردازیم.

کالبدشکافی مفهومی

پیشرفت های اخیر در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات در طول محدودیت های اخیر منجر به آغاز عصر جدید اصلاحات در بخش عمومی شده است. این اصلاحات از طریق استفاده از ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات به دگرگونی سیاستها، فرایندها و کارکردهای بخش عمومی انجامیده است. برنامه های اجرایی دولت الکترونیک، مردم سالاری الکترونیک و حرکت به سمت حکمرانی الکترونیک نه تنها به منظور ارائه هرچه مطلوب تر خدمات به شهروندان، بلکه برای بهبود کارایی و اثربخشی عمومی، افزایش مشارکت مردم در امور عمومی و سیاسی و ایجاد شفافیت و پاسخ گوئی در امور دولتی طراحی شده است. در این زمینه مردم سالاری الکترونیک به عنوان اهرمی برای شفافیت در عرصه های سیاسی دولت در نظر گرفته می شود و مطرح شدن برنامه دولت الکترونیک و حرکت به سمت حکمرانی الکترونیک همراه با توسعه مداوم فناوری اطلاعات و ارتباطات منجر

به این اتفاق نظر شده است که استفاده از این فناوری‌های نوین، هرچه سریع‌تر در تمامی عرصه‌های سیاسی، دولتی و مدیریتی موجب مشارکت و تعامل هرچه بیشتر بین مردم و نهادهای حکومتی حاصل گردد (پیکانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۱).

اینترنت

اینترنت، شبکه جهانی است که ارتباط تمامی کاربران با وسایل و تجهیزات مختلف را با هم برقرار می‌کند، اما ساختار این شبکه در حال تغییر است به گونه‌ای که هم اکنون می‌توان آن را مجموعه‌ای بزرگ از بازارهای وسیع و توسعه یافته نیز دانست. همگرایی داده‌های بسیار عظیم، حسگرهای چند منظوره و شبکه‌های کارا، فرصت‌های بالقوه و جدید بی‌شماری را پیش روی بنگاه‌ها اقتصادی قرار داده است (روزبهی، ۱۳۹۳: ۳۱).

حکمرانی

حکمرانی در یک تعریف ساده عبارت است از فرایند اتخاذ تصمیم‌ها و سیاست‌ها و اینکه کدام تصمیم‌ها باید پیاده سازی شوند یا نشوند، می‌باشد. حکمرانی می‌تواند در زمینه‌های مختلف از قبیل حکمرانی متحد، حکمرانی بین‌المللی، حکمرانی ملی و حکمرانی محلی به کار برده شود. بر طبق این تعریف تحلیل حکمرانی متمرکز بر بازیگران رسمی و غیررسمی دخیل در تصمیم‌گیری، پیاده سازی تصمیمات و ساختارهای رسمی و غیررسمی آن‌ها است. دولت یکی از بازیگران در نظام حکمرانی است (تقوی فرد، ۱۳۹۳: ۵۲).

به طوری که حکمرانی شبکه‌ای به مجموعه‌ای از بازیگران دولتی و غیردولتی اشاره دارد که به منظور تصمیم‌گیری در رابطه با حل مسائل و مشکلات عمومی، ایجاد ارزش عمومی و ارائه خدمات عمومی با یکدیگر به طور رسمی یا غیررسمی تعامل و مشارکت دارند یا با به اشتراک گذاری دانش، به هماهنگی فعالیت‌ها و ارائه راه حل‌های مشترک می‌پردازند (پالوموناو و نووناویوماکرو، ۲۰۱۰: ۷۸).

شبکه‌های حکمرانی را می‌توان به عنوان الگوهای کم و بیش پایدار روابط اجتماعی میان کنشگران عمومی، شبه عمومی و خصوصی متقابلاً وابسته کی حول موضوعات پیچیده خط مشی یا برنامه‌های

خط مشی ایجاد می‌شوند، تعریف کرد (کلیجن و همکاران، ۵۹۹۱: ۹۳۴). حکمرانی خوب الگوی جدیدی برای توسعه پایدار است که بر همکاری مبتنی بر شراکت و تعامل سه بخش دولتی، خصوصی و مدنی تأکید دارد تا به موجب آن کشورها بتوانند از همه توانمندی‌های خود در توسعه همه جانبه استفاده کنند. حکمرانی خوب، ویژگی برجسته حکومت‌های دموکراتیک است (سردار نیا، ۸۸۳۱: ۰۴۱).

شبکه‌های اجتماعی مجازی

شبکه‌های اجتماعی مجازی نسلی جدید از صفحه‌های اینترنتی هستند که بر اساس نیاز مخاطبان طراحی شده است. افراد با ورود به اینگونه شبکه‌های مجازی وارد دنیای جدیدی میشوند که نشأت گرفته از فضای واقعی بوده و رویدادها و بحث‌ها، حول و حوش دل مشغولی‌های انسان معاصر در دنیای واقعی است (قیاسی، ۲۹۳۱: ۷). ایفای نقش ملموس انواع شبکه‌های اجتماعی مجازی، طی سال‌های اخیر در ایران، این احساس کلی را ایجاد کرده که با افزایش سرعت تحول فنی این رسانه‌ها، سرعت تحول اجتماعی نیز افزایش خواهد یافت (پالوموناوارووناویوماکرو، ۸۱۰۲: ۸۸).

پیشینه پژوهش

برای درک بهتر موضوع پژوهش به تحقیقاتی که در داخل و خارج در این زمینه انجام شده است اشاره‌ای می‌کنیم:

نتایج تحقیق عرب پور (۱۴۰۰) تحت عنوان «ارائه الگوی حکمرانی آب مبتنی بر بازاریابی اجتماعی در راستای تغییر رفتار مصرفی آب»، مضامین فراگیر فناوری کم‌مصرف، جریمه و پاداش، اطلاع‌رسانی و تبلیغات، اصلاح قوانین و سیاست‌گذاری، نقش خانواده و مدرسه، آموزه‌های دینی و سازمان‌های مردم‌نهاد، راهکارهایی همچون توسعه کمپین‌های اجتماعی مجازی، آموزش و آماده‌سازی مردم، عزم ملی و مشارکت سازمان‌های دولتی و خصوصی در چارچوب آمیخته بازاریابی اجتماعی تعیین گردید.

نتایج تحقیق رفیعی و آقایی (۱۴۰۰) نشان می‌دهد که شبکه‌های اجتماعی، تأثیر گذاری قابل توجهی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران و روند تهدید آفرین آن نیز روبرو افزایش است و به سمت تضعیف امنیت ملی پیش می‌رود. این مسئله در تمامی حوزه‌های امنیت ملی شامل

فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و امنیتی جریان داشته و روند استفاده مردم از شبکه‌های اجتماعی موجب افزایش شکاف میان حاکمیت و جامعه، کاهش نظارت و کنترل حاکمیت بر فعالیت‌های اقتصادی و اثر گذاری بر سبک زندگی و فرهنگ خواهد شد.

نتایج تحقیق قاسمی نژاد و نصرالهی (۱۴۰۰) تحت عنوان «سیاست‌ها و شیوه‌های جذب ارتباط گیران در شبکه‌های اجتماعی مجازی» تولید محتوا در شبکه‌های اجتماعی و بگاه‌ها در دهه‌های اخیر بسیار گسترش یافته و این امر فضای رقابتی شدید در عرصه جذب مخاطبان را متوجه رسانه‌های مجازی کرده است. از این رو مدیران و ارتباط گیران رسانه‌های خود دارند و صرف تولید نمی‌تواند برای موفقیت کافی باشد.

در تحقیق منوریان و همکاران (۱۳۹۸) و تحت عنوان طراحی مدل حکمرانی شبکه‌ای در شهرداری تهران، بر اساس نتایج کدگذاری باز و محوری، عوامل علی مؤثر بر حکمرانی شبکه‌ای شامل فرهنگ مشارکت، قدرت‌های سیاسی، قوانین بالادستی و تشکل‌های مردمی می‌باشد. همین عوامل زمینه‌ای مؤثر بر حکمرانی شبکه‌ای، شامل زیرساخت‌های فرهنگی، زیرساخت‌های قانونی، اعتمادسازی، حمایت‌های دولت، آموزش‌های رفتاری، ظرفیت‌های تیمی و زیرساخت‌های شبکه‌سازی می‌شوند. عوامل مداخله‌گر، شامل موانع مدیریتی، موانع فرهنگی و اجتماعی، موانع سازمانی، معضلات راهبردی و قانونی هستند. راهبردهای حکمرانی شبکه‌ای، شامل توسعه کانال‌های اطلاعات و پوشش محیطی، تقویت زیرساخت‌های تحقیق و توسعه، توسعه شبکه‌های همکاری جهت ارزیابی و انتخاب طرح‌ها، برون‌سپاری و توسعه مشارکت‌های شهروندی در تصمیم‌گیری‌ها می‌باشد. پیامدهای حکمرانی شبکه‌ای نیز شامل کارآمدی اقتصادی، توسعه استراتژیک خدمات شهری و اثربخشی سازمانی می‌باشند.

سلطانی نژاد و گودرزی (۱۳۷۹) در پژوهشی تحت عنوان «فناوری اطلاعات و تحول در مفهوم حکمرانی خوب»، اظهار داشتند که فناوری اطلاعات به منزله ابزاری نوین و بسیار کارآمد در ارتباطات انسانی، کارکردهای متعددی دارد که تأثیر بر مدیریت امور عمومی از جمله آنهاست. همگام با رشد و گسترش این فناوری‌ها در جهان معاصر، این کارکرد نیز توسعه یافته و در حال تبدیل شدن به پارادایمی مهم در مدیریت و اداره کارآمد جوامع در اقصی نقاط جهان است در این

پژوهش تحول مفهوم حکمرانی خوب در سایه ایجاد و تأسیس ابزارها و روش‌های نوین خدماتی با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات خواهد بود.

آنگک و همکاران^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی تحت عنوان «نقش شبکه‌های اجتماعی در حاکمیت شرکتی» انجام شد نشان داد که پست‌های منفی سرمایه‌گذاران کوچک، می‌توانند تصمیم بعدی خریدار بالقوه برای عقب‌نشینی از تلاش خود را پیش‌بینی کنند. همچنین این توانایی پیش‌بینی، کیفیت اطلاعات پستها را افزایش می‌دهد و اطلاعات پیش‌بینی شده از آن استخراج می‌شود. رسانه‌های اجتماعی با اطلاعات اعلام‌شده و پوشش رسانه‌های معمولی، گزارش‌های تحلیلگران و پاسخ‌های آنها باعث افزایش سرمایه‌گذاران نهادی در ارتباط با پیشنهادها می‌گردد. تحلیل انتقادات هیئت‌مدیره نیز می‌تواند نتایج حاکمیت را فراتر از تصمیمات خرید پیش‌بینی کند.

باندی و ماتو (۳۱۰۲) در پژوهشی تحت عنوان «رسانه‌های اجتماعی در حکومت الکترونیکی: مطالعه با اشاره ویژه به هند»، تلاش نمودند تا به تجزیه و تحلیل استفاده فعلی از رسانه‌های اجتماعی و مزایای امیدوارکننده آن برای مدیریت الکترونیکی در سازمان‌های دولتی بپردازند. این موضوع در مورد مسائل بالقوه، به ویژه مسائل مربوط به امنیت و حریم خصوصی افراد، کارمندان، زیرساخت‌ها و داده‌ها، مانع اجرای موفقیت‌آمیز رسانه‌های اجتماعی برای مدیریت الکترونیکی می‌شود. این تحقیق چارچوب پیش‌نویس دولت هند را برای جاسازی رسانه‌های اجتماعی در ساختار سازمانی بررسی می‌کند و بررسی می‌کند که رهنمودهای مربوط به استفاده از پلتفرم مورد استفاده، مجوز مشارکت از طرف سازمان دولتی، دامنه و گسترش چنین مشارکت و غیره را ارزیابی می‌کند.

بیکرز، ادواردز و دی‌کول (۳۱۰۲) در پژوهشی تحت عنوان «نظارت بر رسانه‌های اجتماعی: حکومت پاسخگو در سایه نظارت» این تحقیق به بررسی چهار مورد نظارت بر رسانه‌های اجتماعی توسط سازمان‌های دولتی هلند پرداخت. گروه‌های سیاسی بیشتر به سمت نظارت متمرکز می‌شوند، در حالیکه به نظر می‌رسد سازمان‌های درگیر در اجرای سیاست بیشتر تمایل به پیشرفت در مراقبت از وب دارند. تحقیق مذکور برای شفافیت بیشتری روی نظارت بر رسانه‌های اجتماعی استدلال می‌کند. خلاصه پیشینه تحقیق در جدول شماره (۱) به طور خلاصه ارائه شده است.

1. Ang et al

جدول شماره (۱) خلاصه ای از پیشینه پژوهش

ردیف	محقق	سال تحقیق	عنوان تحقیق	مرتبط با مولفه های محقق
۱	عرب پور	۱۴۰۰	ارائه الگوی حکمرانی آب مبتنی بر بازاریابی اجتماعی در راستای تغییر رفتار مصرفی آب	اصلاح قوانین و سیاست گذاری
۲	قاسمی پور	۱۴۰۰	سیاست ها و شیوه های جذب ارتباط گیران در شبکه های اجتماعی مجازی	تولید محتوا در شبکه های مجازی
۳	منوریان و همکاران	۱۳۹۸	طراحی مدل حکمرانی شبکه ای در شهرداری تهران	عوامل موثر بر حکمرانی فرهنگ مشارکت- قدرت سیاسی- قوانین بالادستی
۴	سلطانی نژاد و گودرزی	۱۳۹۶	فناوری اطلاعات و تحول در مفهوم حکمرانی خوب	تحول مفهوم حکمرانی خوب در سایه ایجاد و تأسیس ابزارها و روشهای نوین خدماتی یا استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات خواهد بود
۵	رفیعی راد و آقایی	۱۴۰۰	مدل مفهومی اثر گذاری شبکه های اجتماعی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران	شبکه های اجتماعی و عوامل تاثیر گذار بر امنیت ملی
۶	آنک و همکاران	۲۰۲۱	نقش شبکه های اجتماعی در حاکمیت شرکتی	اطلاعات استخراج شده از رسانه ها اجتماعی می تواند تاثیرگذار روی تصمیمات خرید باشد
۷	باندی و ماتو	۲۰۱۳	رسانه های اجتماعی در حکومت الکترونیکی: مطالعه با اشاره ویژه به هند	رهنمودهای مربوط به استفاده از پلتفرم مورد استفاده، مجوز مشارکت از طرف سازمان دولتی، دامنه و گسترش چنین مشارکت و غیره را ارزیابی می کند
۸	بیکرز، ادواردز و دی کول	۲۰۱۳	نظارت بر رسانه های اجتماعی: حکومت پاسخگو در سایه نظارت	تحقیق مذکور برای شفافیت بیشتری روی نظارت بر رسانه های اجتماعی استدلال میکند.

در نهایت مزیت پژوهش حاضر نسبت به تحقیقات مطرح شده در پیشینه تحقیق این است که مدل ارائه شده در این تحقیق مدلی نسبتاً جامع و مبتنی بر عمل است که همزمان کوشیده است اکثر مؤلفه های مؤثر بر حکمرانی امنیت شبکه های اجتماعی پیام رسان داخلی را بررسی نموده و در نهایت راهکارهای عملی و اساسی برای سیاستگذاران و تصمیم گیرندگان کشور ارائه کرده و گامی هر چند کوچک در راستای تدوین برنامه ها برای حکمرانی امنیت شبکه های پیام رسان ارائه نماید.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به موضوع پژوهش از نوع توصیفی پژوهشی بوده و دارای رویکرد کیفی می باشد که براساس اطلاعات بدست آمده محقق از مطالعه ی کتب و مقالات، صفحات وب و مصاحبه های عمیق از روش تئوری داده بنیاد (GT) به عنوان یک روش تحقیق و هم به عنوان یک روش تجزیه و تحلیل استفاده شده است. گراند تئوری یکی از استراتژیهای پژوهشی با پارادایم تفسیری است که از طریق آن تئوری بر مبنای مفاهیم اصلی حاصل از داده ها شکل میگیرد (دانایی فردو اسلامی، ۰۹۳۱). این نوع روش پژوهش را استراوس و کوربین در سال ۷۶۹۱ توسعه دادند که بر پایه گردآوری، مقایسه مداوم داده ها و شکل گرفتن مفاهیم به صورت همزمان استوار است (استراوس و کوبین: ۸۰۰۲: ۵۶) محقق از تئوری نظریه پردازی داده بنیاد به عنوان یک روش تحقیق و سپس به دلیل استفاده از مصاحبه های نیمه ساختارمند مبتنی بر تئوری داده بنیاد، به عنوان یک روش تجزیه و تحلیل بهره برده و با توجه به اهداف پژوهش، به جمع آوری داده ها می پردازد. جامعه آماری پژوهش، با توجه به قلمرو موضوعی آن از گروهی از خبرگان دانشگاهی (اساتید رشته مدیریت دولتی و مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور) و مدیران فناوری اطلاعات سازمان های اجرایی کشور بوده که مورد مصاحبه عمیق قرار گرفتند. روش نمونه گیری، گلوله برفی (ارجاع زنجیره ای) یعنی اینکه انتخاب هر مصاحبه شونده به این صورت بوده است که ابتدا با یک مصاحبه کننده کلیدی مصاحبه شده و سپس آن شخص، یک یا چند نفر دیگر از متخصصان یا کارشناسان مطلع و محقق در زمینه پژوهش حاضر را به پژوهشگر معرفی کردند.

1. Grounded Theory
2. Struvos & Cobin

روش نمونه‌گیری گلوله برفی گاهی نمونه‌گیری شبکه‌ای، نمونه‌گیری ارجاع زنجیره‌ای، نمونه‌گیری مشهور، نمونه‌گیری فرصت‌مندانه و نمونه‌گیری اسمی نامیده می‌شود. روشی برای جمع‌آوری نمونه‌هایی است که از راه‌های دیگر به سختی به دست می‌آیند. پژوهشگر زمانی که تعداد کمی نمونه با ویژگی‌های لازم را پیدا نمود، از آنها می‌خواهد که افراد دیگری را که ویژگی‌های مشترک دارند را معرفی کند (جلالی، ۱۳۵۱: ۱۹۳۱) در این پژوهش محقق با نمونه‌گیری به روش گلوله برفی، تعداد ۲۱ نفر از خبرگان را بشرح مشخصات جدول شماره (۲) انتخاب نمودند.

جدول شماره (۲) مشخصات مصاحبه‌شوندگان

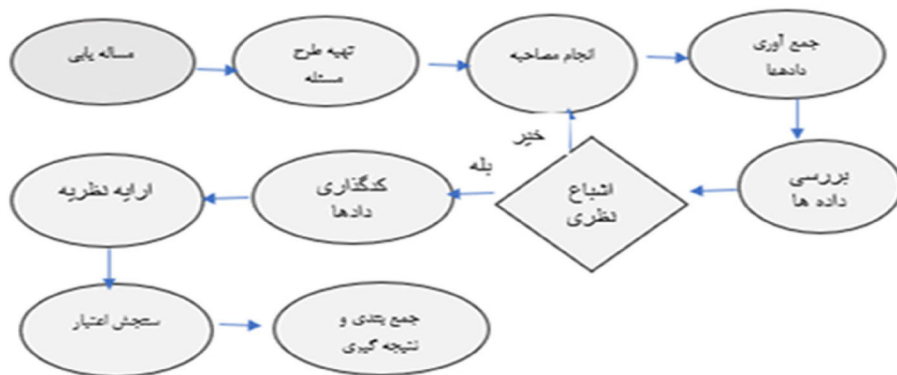
ردیف	مسئولیت فرد مورد مصاحبه	سازمان وابسته	سابقه خدمت	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی
۱	کارشناس مسئول بودجه	شرکت آب و فاضلاب سبزوار	۴	کارشناس ارشد فناوری اطلاعات	فناوری اطلاعات
۲	محقق در زمینه شبکه‌های پیام‌رسان	مدیریت در بخش منابع انسانی	۱۵	کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی	مدیر مالی
۳	عضو هیئت علمی دانشگاه علمی کاربردی بوشهر	دانشگاه علمی کاربردی	۱۰	دکتری	مدیریت فناوری اطلاعات
۴	مدیر بخش تحقیق و توسعه همراه اول	همراه اول	۱۰	دکتری	مدیریت فناوری اطلاعات
۵	مدیر پروژه کدینگ و شناسایی کالا	وزارت صنایع و معادن	۵	دکتری	مدیریت فناوری اطلاعات
۶	کارمند دانشگاه	دانشگاه گرگان	۱۰	دکتری	فناوری اطلاعات
۷	مدیر نگهداری و پشتیبانی ارتباطات	منطقه مخابرات خراسان رضوی	۱۵	کارشناسی ارشد	مدیریت کسب و کار
۸	عضو هیئت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه	دانشگاه رازی کرمانشاه	۵	دکتری	فناوری اطلاعات
۹	معاون عملیات سایبری فنا کشور	فتا	۷	دکتری	فناوری اطلاعات
۱۰	عضو هیئت علمی و محقق	دانشگاه آزاد نیشابور	۱۵	دکتری	ریاضیات کاربردی
۱۱	عضو هیئت علمی	دانشگاه کرمان	۷	دکتری	مدیریت فناوری اطلاعات
۱۲	رئیس اداره فناوری‌های پیشرفته خودرویی	سایپا	۲۰	دکتری	مدیریت فناوری اطلاعات

ابزار و روش گردآوری اطلاعات، استفاده از مصاحبه نیمه ساختار یافته عمیق با خبرگان بود. مصاحبه با طرح سولاتی در مورد موضوع تحقیق آغاز شده و باقی پرسشها بر اساس پاسخ های مصاحبه شوندگان طرح می شد و تمامی مصاحبه ها ضبط شده بر اساس استخراج نکات کلیدی چندین بار مورد بررسی قرار گرفت و تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. گردآوری اطلاعات در تابستان سال ۹۹۳۱ انجام شد. روایی، به صورت بازنگری مصاحبه توسط شرکت کنندگان و برای محاسبه پایایی و قابلیت تأیید در مرحله پایانی، اطلاعات به دست آمده به چند نفر از مشارکت کنندگان اولیه به منظور بازبینی و تأیید برگردانده شده و نکات پیشنهادی اعمال شد. برای اطمینان از روایی و پایایی داده ها با معیارهای خاص پژوهش کیفی بررسی های لازم شامل مقبولیت و قابلیت تأیید صورت گرفته است. پژوهشگر در این پژوهش جهت افزایش مقبولیت (روایی) از روش های بازنگری توسط شرکت کنندگان استفاده شد. برای رسیدن به آن، محققان علاوه بر بازگرداندن گفتار و پنداشتها در طول انجام مصاحبه و خلاصه کردن گفته های مصاحبه شوندگان در پایان تمام مصاحبه ها توسط مصاحبه گران و تأیید یا اصلاح آن توسط آنان متن کامل تایپی و دست نویس، چند مصاحبه اول همراه با کدهای سطح اول به افرادی که از آن ها مصاحبه به عمل آمده بود جهت تأیید و یا اصلاح برگردانده که نکات پیشنهادی آن ها در نظر گرفته شده تا در نهایت به تأیید آنان برسد. اعتبار پژوهش کیفی از دیدگاه اثبات گرایان بسیار مورد تردید قرار می گیرد، زیرا از طریق مفاهیم موجود در تحقیق کمی یعنی روایی و پایایی قابل اندازه گیری نیست، اما برای سنجش اعتبار در پژوهش کیفی نیز روش هایی مطرح شده است و در این پژوهش محقق برای قابلیت تأیید در مرحله پایانی، طبقات به دست آمده به چند نفر از مشارکت کنندگان اولیه به منظور بازبینی و تأیید برگردانده شده و نکات پیشنهادی اعمال شد.

پس از انجام مصاحبه ها نوبت به مرحله ی کد گذاری می رسد که خود شامل کد گذاری باز، محوری و انتخابی می باشد. بر این اساس برای انجام کد گذاری باز و محوری در مرحله اول، داده ها در سطح جمله و عبارت برای هر یک از مصاحبه ها مورد بررسی قرار گرفت و کدهای مفهومی از رونوشت مصاحبه ها استخراج شدند در مرحله ی بعدی با انجام پالایش و عمل کاهش این مؤلفه ها در قالب مقوله های فرعی سازمان دهی و با بررسی مستمر نام گذاری شدند. یافته های این بخش در قالب یافته های حاصل از نتایج کد گذاری با رویکرد تحلیل مفاهیم از داده ها است. ابتدایی ترین کار

در این مرحله کدگذاری باز است. بر این اساس مفاهیم مشترک از واحدهای ضبط احصا شده و کدهای مشترک شمارش شد. نتایج کدگذاری باز و شماره کد مصاحبه شونده و هر یک از عوامل از نظر خبرگان، مورد بررسی قرار گرفت.

کنترل کیفیت کدهای استخراجی به منظور اطمینان از سازمان‌دهی مناسب هر یک از مفاهیم و مقولات، مجدداً رونوشت مصاحبه‌ها بررسی شد و با مرور این مقوله‌ها به منظور رسیدن به اشباع منطقی برای مقوله‌های اصلی و مقوله‌های فرعی صورت گرفت. کدگذاری باز و محوری، زمانی متوقف گردید که یک طبقه‌بندی معنادار پس از چندین بررسی دوباره رونوشت مصاحبه‌ها حاصل شد. در نهایت کدگذاری انتخابی، که در واقع انتخاب مقوله اصلی و ارتباط دادن آن با سایر مقوله‌ها صورت گرفت. بر اساس مطالعات پیشین و کدهای استخراج شده از مصاحبه‌ها، مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی بدست آمد، که در جدول شماره (۳) نشان داده شده است. پس از استخراج کدها از مصاحبه‌ها به تعیین مقولات و طبقات و مؤلفه‌های مدل، راهبردها، پیامدها نوبت به فرایند ارتباط دهی آنها رسید و در نهایت مدل اولیه براساس نظریه داده بنیاد استخراج شد. کلیه مراحل انجام این پژوهش طی نمودار شماره (۱) ارایه شده است.

نمودار شماره (۱) مراحل انجام پژوهش

ابعاد مدل بدست آمده براساس نتایج عبارتند از: ارتباطات مؤثر، عوامل زمینه‌ای، سیاست‌گذاری‌های دولتی، پیشرفت اجتماعی، امنیت و اعتماد، سیاست‌های راهبردی، خانواده، کیفیت ارتباطات و سرنوشت سیاسی تعیین گردید. فرآیند تحلیل داده‌های حاصله، در پژوهش کیفی تئوری داده بنیاد (GT)، انجام و به منظور تسهیل در فرآیند تحلیل داده‌ها از نرم افزار مکس.کیو.دا^۱ استفاده شد. این مقاله به موضوع حکمرانی امنیت شبکه‌های پیام رسان داخلی از نظر کیفی پرداخته شده، بنابراین پیشنهاد می‌گردد برای مطالعه بیشتر در رابطه با این تحقیق به مقاله‌ای از همین نویسنده که مقاله‌ی کیفی و کمی بوده و به بررسی کمی موضوع با استفاده از معادلات ساختاری پرداخته مراجعه گردد (نیکوخصال و همکاران، ۲۰۰۴۱).

جدول شماره (۳) کد گذاری مولفه‌های بدست آمده مدل

کد گذاری انتخابی	کد گذاری باز	کد گذاری محوری
شرایط علی	دسترسی همیشگی به اطلاعات و دیتا	ارتباطات مؤثر
	شفافیت در اطلاع‌رسانی	
	دسترسی فراگیر و سهولت استفاده از پیام‌رسان‌ها	
	سرعت به اشتراک‌گذاری و انتقال اطلاعات	
	ارتباط دوطرفه در لحظه	
	علاقه به برقراری ارتباط و اجتماعی بودن	
شرایط زمینه‌ای	نیازها و تقاضاهای کاربران	عوامل زمینه‌ای
	آموزش فرهنگ استفاده از پیام‌رسان‌ها در مدارس	
	تأثیرات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی	
	در نظر گرفتن اصول انسانی	
	رفع محدودیت‌ها و آزادی ارتباطات	
مقوله اصلی	ایجاد دهکده جهانی اطلاعاتی و ارتباطات نزدیک‌تر	حکمرانی شبکه‌های پیام‌رسان
	تبلیغات و ترویج گسترده‌تر کسب و کارها و گروه‌های ورزشی و علمی	
	حجم زیاد اطلاعات و مسائل گوناگون در حال وقوع	
	صرفه‌جویی در زمان افراد به دلیل سهولت دسترسی	
	نیاز اجتناب‌ناپذیر به پیشرفت ارتباطات و سرعت بیشتر اطلاعات	

شرایط مداخله‌گر	بالا بردن سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی کاربران	پیشرفت اجتماعی
	کاهش شکاف دیجیتالی	
	ایجاد و توسعه اقتصادی کسب‌وکارهای کوچک و بسیار کوچک	
	افزایش آگاهی و سبک زندگی مناسب‌تر	
	آزادی بیشتر گردش اطلاعات	
	انجام وظایف به‌طور صحیح توسط پیام‌رسان‌ها	
	فرهنگ‌سازی جهت استفاده درست و مفید	
شرایط مداخله‌گر	ایجاد فضای رقابتی همگون برای پیام‌رسان‌ها	سیاست‌گذاری‌های دولتی
	نظارت بر پیام‌رسان‌ها به‌جای مالکیت آن‌ها	
	ایجاد کانال‌های سازنده و جذاب از طریق خود دولت	
	عدم رعایت قانون کی‌رایت در کشور	
	خارج کردن از دسترس در مواقع ناآرامی‌های سیاسی	
	تأثیرات منفی و مثبت تحریم‌ها	
	محدودیت سطح دسترسی و اعمال فیلترینگ	
	پیشرفت فناوری‌ها با گردش آزاد اطلاعات	
	ارائه دستورالعمل کار پیام‌رسان‌ها	
راهبردها	ارائه بسته‌های تشویقی توسط دولت جهت افزایش کاربران و اعتبار بیش	امنیت و اعتماد
	تدوین و اطلاع‌رسانی سطح دسترسی به اطلاعات توسط نهادهای امنیتی	
	مشخص بودن مدیریت نگهداری اطلاعات توسط پیام‌رسان‌ها	
	رعایت حقوق بین‌المللی پیام‌رسان‌های جهانی الهام‌بخش	
	اصلاح و به‌روزرسانی قانون فناوری اطلاعات	
	اعتمادسازی در استفاده امن از پیام‌رسان‌های داخلی	

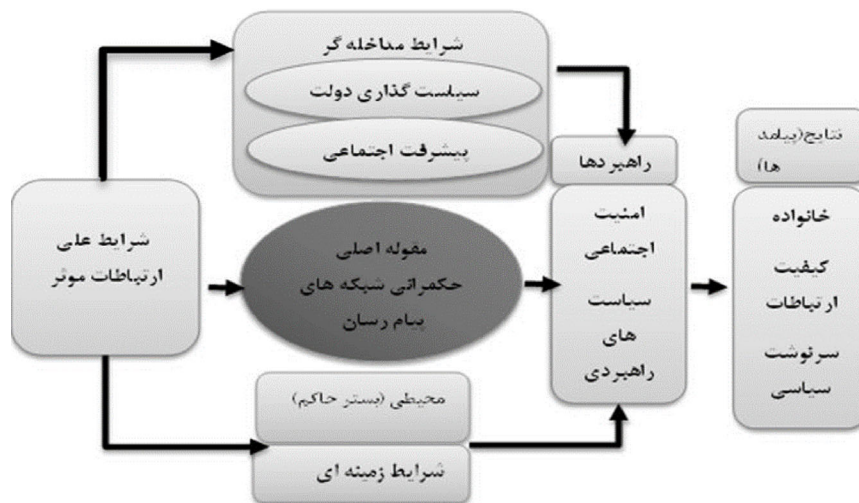
راهبردها	به کارگیری قابلیت‌های حوزه آموزش و یادگیری	سیاست‌های راهبردی
	تدوین سیاست‌های کلان توسعه جهت بومی‌سازی شبکه‌های پیام‌رسان	
	ورود بخش خصوصی و سازمان‌های غیردولتی در راه اندازی پیام‌رسان‌ها	
	توسعه زیرساخت‌های ارتباطی	
	دریافت محتوا از سمت مردم جهت توسعه پیام‌رسان‌های داخلی	
	ایجاد محرک‌ها و انگیزاننده‌های داخلی در اپلیکیشن جهت جذب کاربر	
	توجه به مؤلفه‌های فرهنگی کشور	
	به‌روزرسانی و توسعه مداوم نرم‌افزارهای پیام‌رسان	
	بهبود سرعت اینترنت با افزایش پهنای باند	
پیامد یا نتایج	افزایش مصرف‌گرایی	خانواده
	افزایش سواد اطلاعاتی اعضای خانواده	
	تسهیل ارتباط با عضو دور از خانواده	
	ایجاد سرگرمی	
	تأثیر بیشتر در خانواده‌های منسجم	
	تأثیر مثبت در خانواده‌های با سطح آگاهی بالا	
	افزایش دوستی‌های مخرب و مجازی	
	کاهش تعاملات اعضای خانواده در یک‌خانه	
پیامد یا نتایج	درک مشکلات و کمک‌رسانی به مردم	کیفیت ارتباطات
	امکان مشارکت اقشار گوناگون در زمینه مسائل مختلف	
	تسهیل ارتباطات متنی، صوتی و تصویری در جامعه	
	افزایش جعل اخبار و پخش شایعات و اطلاعات اشتباه	
	ارتقاء هوش اجتماعی افراد	
	ارتقاء آگاهی و دانش افراد جامعه	

پیامد یا نتایج	بیان دیدگاه‌های حاکمیت به تمامی اقشار جامعه	سرنوشت سیاسی
	به چالش کشیدن حکومت و اشخاص سیاسی جهت شفاف‌سازی بیشتر	
	انتشار گسترده‌تر اخبار و اتفاقات سیاسی	
	استفاده صحیح و انتقال آموزه‌ها در جهت تقویت بنیان حکومت	
	اثرگذاری منفی برخی کانال‌ها با ایجاد اغتشاش و آشوب	
	اثرگذاری بر انواع مشارکت سیاسی مردم	
	تأثیر بر رأی مردم در انتخابات	

یافته های پژوهش

هدف از نظریه پردازی داده بنیادی تولید نظریه است نه توصیف پدیده مدل پارادایمی (مفهومی) حاصل از نتایج کیفی برای پژوهش. طبق نتایج به دست آمده از مدل مفهومی پژوهش، ۹ بعد استخراج گردید که عبارت‌اند از: شرایط علی (ارتباطات مؤثر)، شرایط زمینهای (عوامل زمینه‌ای)، شرایط مداخله‌ای (سیاست‌گذاری‌های دولتی و پیشرفت اجتماعی)، راهبرد (امنیت و اعتماد و سیاست‌های راهبردی) و پیامد (خانواده، کیفیت ارتباطات و سرنوشت سیاسی)، تبیین کننده مدل مفهومی پژوهش میباشند. مدل مفهومی حکمرانی شبکه‌های اجتماعی پیام‌رسان داخلی با رویکرد نظریه داده بنیاد به نمودار (۲) طراحی گردید.

شکل شماره (۲) مدل مفهومی پژوهش

این مدل سازوکارهایی را برای حکمرانی شبکه های پیام رسان داخلی ارایه می کند که متناسب با ساختار حکومتی و شرایط کنونی کشور می باشد. در واقع دولت مردان و سیاست گزاران حاکمیت برای حکمرانی شبکه های پیام رسان می توانند برای هر یک از ابعاد مدل تصمیم گیری و برنامه های راهبردی ارایه نمایند که در این تحقیق به تعدادی از آنها اشاره شده است مثلاً در مورد ارتباطات مؤثر: ایجاد شرایط مناسب برای دسترسی همیشگی به اطلاعات و دیتاها، شفافیت در اطلاع رسانی به اقشار مختلف مردم، دسترسی فراگیر و سهولت استفاده از پیام رسانها برای افراد با سطح تحصیلات مختلف، سرعت بالا در به اشتراک گذاری و انتقال اطلاعات برای دسترسی مردم در کوتاه ترین زمان ممکن است.

در رابطه با عوامل زمینه ای: توجه متولیان امر به نیازها و تقاضاهای بروز و واقعی کاربران، آموزش فرهنگ استفاده از پیام رسانها در مدارس برای دانش آموزان در سنین پایین، توجه به تأثیرات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی به کارگیری شبکه های اجتماعی داخلی بر مردم، رفع محدودیتها و آزادی ارتباطات در چارچوب قانون اساسی و دستورالعمل های موجود. و در خصوص پیشرفت اجتماعی: همکاری و تعامل با صداوسیما برای بالا بردن سواد رسانه ای و اطلاعاتی کاربران، ایجاد و توسعه اقتصادی کسب و کارهای کوچک و بسیار کوچک و استفاده آنها از محیط شبکه های اجتماعی داخلی، آزادی بیشتر گردش اطلاعات و عدم سانسورهای غیرضروری. و همچنین در زمینه سیاست گذاری دولتی: ایجاد فضای رقابتی همگون برای پیام رسانها توسط دولت، نظارت دولت بر پیام رسانها به جای مالکیت آنها، ایجاد کانال های سازنده و جذاب از طریق خود دولت، فراهم کردن سازوکارهای لازم برای رعایت قانون کپی رایت در کشور، عدم محدودیت سطح دسترسی و عدم اعمال فیلترینگ گسترده، ارائه دستورالعمل کار پیام رسانها.

در رابطه با امنیت و اعتماد، ارائه بسته های تشویقی توسط دولت جهت افزایش کاربران و اعتبار بیشتر، تدوین و اطلاع رسانی سطح دسترسی مردم به اطلاعات توسط نهادهای امنیتی، مشخص بودن سازوکار مربوط به مدیریت نگهداری اطلاعات توسط پیام رسانها، اصلاح و به روزرسانی قوانین فناوری اطلاعات و آگاهی دادن مردم از این موضوع، اعتمادسازی و ایجاد فضای امن استفاده از پیام رسانهای داخلی. و همچنین سیاست های راهبردی: حمایت حکومت از ورود بخش خصوصی و سازمانهای غیردولتی در راه اندازی پیام رسانها، توسعه زیرساختارهای ارتباطی و اختصاص

ردیف بودجه مشخص برای آن در برنامه ششم توسعه، دریافت محتوا از سمت مردم جهت توسعه پیام‌رسان‌های داخلی و توجه به انتقادات و پیشنهادات متخصصان امر، ایجاد محرک‌ها و انگیزاننده‌های داخلی در اپلیکیشن جهت جذب کاربر و بهبود سرعت اینترنت با افزایش پهنای باند. در مورد بعد خانواده: افزایش سواد اطلاعاتی اعضای خانواده با فرهنگ سازی مناسب در شبکه‌های اجتماعی داخلی. فرهنگسازی و ساخت تیزرهای تبلیغاتی در مورد اصلاح الگوی مصرف. کنترل روابط اجتماعی فرزندان در شبکه‌های اجتماعی برای مقابله با دوستی‌های مخرب و مجازی. و در زمینه کیفیت ارتباطات، حمایت و درک مشکلات و کمک‌رسانی به مردم و انتقال این حس در شبکه‌های اجتماعی داخلی. امکان مشارکت اقشار گوناگون در زمینه مسائل مختلف با گسترش حکمرانی شبکه‌های اجتماعی داخلی. تسهیل ارتباطات متنی، صوتی و تصویری در جامعه با همه گیری شبکه‌های اجتماعی و آگاهی رسانی در شبکه‌های اجتماعی برای مقابله با جعل اخبار و پخش شایعات و اطلاعات اشتباه. و در رابطه با سرنوشت سیاسی، بیان دیدگاه‌های حاکمیت به تمامی اقشار جامعه با گسترش شبکه‌های اجتماعی داخلی. امکان به چالش کشیدن حکومت و اشخاص سیاسی در شبکه‌های اجتماعی جهت شفاف‌سازی بیشتر پرداخت.

نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش طراحی مدل مفهومی حکمرانی امنیت شبکه‌های اجتماعی پیام‌رسان داخلی و شناسایی عناصر و مولفه‌های آن بود. که در این راستا از مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختار یافته با خبرگان این حوزه که عمدتاً خبرگان دانشگاهی و مدیران فناوری اطلاعات سازمانهای اجرایی بودند، استفاده شد. در برخی موارد بعلت عدم دسترسی محقق، به متن‌ها و سایر نظرات محققین از وبگاه‌های اینترنتی و یا نشریات استفاده شد. برای این متون و نیز متون حاصل از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها، کدگذاری توصیفی انجام شد و تمام کدهای مرتب با اهداف و سوالات پژوهش استخراج شد. در مرحله بعدی طی کدگذاری باز، محوری و انتخابی. در نهایت با طبقه‌بندی و تحلیل آنها مدل پژوهش بدست آمد. انتشار گسترده تراخبار و اتفاقات سیاسی با همه‌گیری شبکه‌های اجتماعی و اثرگذاری آن بر انواع مشارکت سیاسی مردم در شبکه‌های اجتماعی پیام‌رسان داخلی و تأثیر آن بر رأی مردم در انتخابات با انجام تبلیغات اصولی و هدفمند در این شبکه‌ها نشان دهنده‌ی ضرورت توجه به این امر را می‌رساند که اغلب کشورها در شرایط کنونی به ضرورت توجه به توسعه فناوری

اطلاعات و ارتباطات و کاربردهای آن واقف شده‌اند و هر یک به نوبه خود تلاش می‌کنند تا در بهره‌مندی از مزایای این ضرورت از یکدیگر پیشی بگیرند. بنابراین ایجاد شبکه‌ای در ساختار دولتی می‌تواند یکی از راه‌حل‌هایی برای حل مسائل و مشکلات جامعه در نظر گرفته شود. هر یک از این ابعاد می‌توانند تاثیر به‌سزایی بر مقوله اصلی مدل ما که همان حکمرانی امنیت شبکه‌های پیام‌رسان داخلی می‌باشد اثر گزار باشد.

ارتباطات مؤثر: ایجاد شرایط مناسب برای دسترسی همیشگی به اطلاعات و دیتاها، شفافیت در اطلاع‌رسانی به اقشار مختلف مردم، دسترسی فراگیر و سهولت استفاده از پیام‌رسان‌ها برای افراد با سطح تحصیلات مختلف، سرعت بالا در به اشتراک‌گذاری و انتقال اطلاعات برای دسترسی مردم در کوتاه‌ترین زمان ممکن.

عوامل زمینه‌ای: توجه متولیان امر به نیازها و تقاضاهای بروز و واقعی کاربران، آموزش فرهنگ استفاده از پیام‌رسان‌ها در مدارس برای دانش‌آموزان در سنین پایین، توجه به تأثیرات فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی به‌کارگیری شبکه‌های اجتماعی داخلی بر مردم، رفع محدودیت‌ها و آزادی ارتباطات در چارچوب قانون اساسی و دستورالعمل‌های موجود.

پیشرفت اجتماعی: همکاری و تعامل با صداوسیما برای بالا بردن سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی کاربران، ایجاد و توسعه اقتصادی کسب و کارهای کوچک و بسیار کوچک و استفاده آن‌ها از محیط شبکه‌های اجتماعی داخلی، آزادی بیشتر گردش اطلاعات و عدم سانسورهای غیرضروری.

سیاست‌گذاری دولتی: ایجاد فضای رقابتی همگون برای پیام‌رسان‌ها توسط دولت، نظارت دولت بر پیام‌رسان‌ها به‌جای مالکیت آن‌ها، ایجاد کانال‌های سازنده و جذاب از طریق خود دولت، فراهم کردن سازوکارهای لازم برای رعایت قانون کپی‌رایت در کشور، عدم محدودیت سطح دسترسی و عدم اعمال فیلترینگ گسترده، ارائه دستورالعمل کار پیام‌رسان‌ها.

امنیت و اعتماد: ارائه بسته‌های تشویقی توسط دولت جهت افزایش کاربران و اعتبار بیشتر، تدوین و اطلاع‌رسانی سطح دسترسی مردم به اطلاعات توسط نهادهای امنیتی، مشخص بودن سازوکار مربوط به مدیریت نگهداری اطلاعات توسط پیام‌رسان‌ها، اصلاح و به‌روزرسانی قوانین فناوری اطلاعات و آگاهی دادن مردم از این موضوع، اعتمادسازی و ایجاد فضای امن استفاده از پیام‌رسان‌های داخلی،

سیاست‌های راهبردی: حمایت حکومت از ورود بخش خصوصی و سازمان‌های غیردولتی در راه اندازی پیام‌رسان‌ها، توسعه زیرساخت‌های ارتباطی و اختصاص ردیف بودجه مشخص برای آن در برنامه ششم توسعه، دریافت محتوا از سمت مردم جهت توسعه پیام‌رسان‌های داخلی و توجه به انتقادات و پیشنهادات تخصصان امر، ایجاد محرک‌ها و انگیزاننده‌های داخلی در اپلیکیشن جهت جذب کاربر و بهبود سرعت اینترنت با افزایش پهنای باند.

خانواده: افزایش سواد اطلاعاتی اعضای خانواده با فرهنگ‌سازی مناسب در شبکه‌های اجتماعی داخلی. فرهنگ‌سازی و ساخت تیزرهای تبلیغاتی در مورد اصلاح الگوی مصرف. کنترل روابط اجتماعی فرزندان در شبکه‌های اجتماعی برای مقابله با دوستی‌های مخرب و مجازی.

کیفیت ارتباطات: حمایت و درک مشکلات و کمک‌رسانی به مردم و انتقال این حس به مردم در شبکه‌های اجتماعی داخلی. امکان مشارکت اقشار گوناگون در زمینه مسائل مختلف با گسترش حکمرانی شبکه‌های اجتماعی داخلی. تسهیل ارتباطات متنی، صوتی و تصویری در جامعه با همه‌گیری شبکه‌های اجتماعی و آگاهی‌رسانی در شبکه‌های اجتماعی برای مقابله با جعل اخبار و پخش شایعات و اطلاعات اشتباه.

سرنوشت سیاسی: بیان دیدگاه‌های حاکمیت به تمامی اقشار جامعه با گسترش شبکه‌های اجتماعی داخلی. امکان به چالش کشیدن حکومت و اشخاص سیاسی در شبکه‌های اجتماعی جهت شفاف‌سازی بیشتر. انتشار گسترده‌تر اخبار و اتفاقات سیاسی با همه‌گیری شبکه‌های اجتماعی. اثرگذاری بر انواع مشارکت سیاسی مردم در شبکه‌های اجتماعی داخلی و تأثیر بر رأی مردم در انتخابات با انجام تبلیغات اصولی و هدفمند در شبکه‌های اجتماعی.

در این تحقیق در پی نقش مدل حکمرانی امنیت شبکه‌های پیام‌رسان داخلی بوده‌ایم. غالب کشورها در شرایط کنونی به‌ضرورت توجه به توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و کاربردهای آن واقف شده‌اند و هر یک به‌نوبه خود تلاش می‌کنند تا در بهره‌مندی از مزایای این ضرورت از یکدیگر پیشی بگیرند. سنجش میزان این پیشرفت نیز عاملی است که توجه بسیاری را برانگیخته و سازمان‌های بین‌المللی را به تکاپو برای ابداع روش‌های استاندارد سنجش این پیشرفت‌ها وادار کرده است. به همین منظور در کشور ما نیز به دلیل اهمیت موضوع، فصولی از سند چشم‌انداز کشور و برنامه‌های

توسعه‌ای کشور، بخصوص برنامه ششم توسعه به این امر پرداخته شده است. ایجاد شبکه‌ای در ساختار دولتی می‌تواند یکی از راه‌حل‌هایی برای مسائل و مشکلات جامعه در نظر گرفته شود. از این رو، از اوایل دهه نود توجه زیادی به نقش شبکه‌های حکمرانی و حکمرانی شبکه‌ای شده است. هدف از گونه‌های مختلف شبکه‌ای در حکمرانی امنیت این شبکه‌ها در این است که انجمن‌هایی با استانداردهای مشترک رفتاری، احترام و تعهد متقابل را ارتقا دهند و در عین حال روش‌های متداول را نیز تشویق کنند که از چارچوب مشترکی به منظور توسعه استفاده کنند.

از آنجا که مقوله حکمرانی امنیت شبکه‌های اجتماعی پیام رسان داخلی در کشور ما حائز اهمیت می‌باشد نیازمند ایجاد زیر ساخت‌های مناسب برای رسیدن به این امر مهم می‌باشد. بنابراین برای حکمرانی شبکه‌ای نیازمند ایجاد شبکه‌های پیام رسان داخلی متناسب با نیاز جوانان، خانواده‌ها و جامعه است، تا با افزایش دسترسی افراد به آنها و ایجاد بستر فرهنگی مناسب در جامعه و خانواده‌ها و تحول در نظام اداری کشور و شبکه‌ی دولت با مهندسی مجدد فرآیندها و تجدید ساختار آنها و اصلاح استراتژی‌های کلان دولت زمینه حکمرانی نوین در جامعه صورت گیرد. مدل ارائه شده توسط پژوهشگر ساز و کارهایی را بیان می‌کند که بوسیله‌ی آن دولت مردان و سیاست‌گزاران کلان حکومت می‌توانند جهت حکمرانی امنیت شبکه‌های پیام رسان داخلی با توجه به ابعاد ارائه شده در مدل با نگاهی همه‌سویگرانه از آن بهره‌گیرند.

پیشنهادها

با توجه به مستندات ارائه شده در متن مقاله، موارد زیر به‌عنوان پیشنهاداتی به منظور انجام تحقیقات آتی در ارتباط با موضوع مقاله حاضر می‌تواند ارائه گردد:

- ارائه مدل حکمرانی شبکه‌های اجتماعی داخلی، مبتنی بر سیاست‌های برنامه ششم توسعه در خصوص مسائل اجتماعی و امنیتی

- مدل‌سازی مؤلفه‌های توانمند ساز دولت سیار در جهت حکمرانی امنیت شبکه‌ها در ایران.

- ۱- استراوس، آنسلم و کوربین، جولیت، (۱۳۹۰)، اصول روش تحقیق کیفی: نظریه مبنایی، رویه ها و روش ها، ترجمه بیوک محمدی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، چاپ سوم.
- ۲- پورعزت علی اصغر، (۱۳۹۳)، مدیریت ایران کشورداری الکترونیک، تهران؛ انتشارات علمی فرهنگی
- ۳- پیکانی مهربان هادی، شهسواری قاسم و نصر اصفهانی مهدی، (۱۳۹۵)، حکمرانی الکترونیک، چالش های مردم سالاری، فصلنامه چالش های جهان، سال ۲، شماره ۳ (پیاپی ۷)، پاییز ۹۵، ۱۵۴-۱۲۷.
- ۴- تقوی فرد محمدتقی، وفادار زهرا، رحیمی مهدی و مجتبی آقایی، (۱۳۹۵)، تحلیلی بر چرخه انسجام سیاسی در نظام حکمرانی فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران، فصلنامه مطالعات مدیریت فناوری اطلاعات سال چهارم، شماره ۱۶، تابستان ۹۵، ۳۳-۱.
- ۵- جلالی رستم «نمونه گیری در تحقیقات کیفی»، نشریه تحقیقات کیفی در علوم سلامت زمستان (۱۳۹۱) شماره ۴ ص ۳۱۰-۳۲۰
- ۶- دانایی فرد، حسن و اسلامی، آذر، (۱۳۹۰)، ساخت نظریه بی تفاوتی سازمانی: کاربرد استراتژی پژوهشی نظریه داده بنیاد در عمل، تهران، دانشگاه امام صادق، چاپ اول.
- ۷- دشتی نژاد، رضا؛ وظیفه، زهرا (۱۳۹۴). بررسی استفاده از شبکه های اجتماعی بر انگیزه های کارکنان سازمان ها. در: مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد و سامانه های مالی. دب: شرکت پنداران دیش رهپو.
- ۸- رفیعی راد سید مهدی، آقایی محسن، مدل مفهومی اثر گذاری شبکه های اجتماعی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه پژوهش های حفاظتی و امنیتی، سال دهم، شماره ۳۹ پاییز (۱۴۰۰) ص ۷۵-۹۰
- ۹- روزبهی رضا، قاسم زاده محمد بکار گیری شبکه های مبتنی بر نرم افزاری جهت ارتقای امنیت در اینترنت اشیا مجله نوآوری های فناوری های کاربردی اطلاعات و ارتباطات، سال اول، شماره ۲، ۱۳۹۸: ۱۱-۱۶
- ۱۰- سردارنیا، خلیل الله، (۱۳۸۸)، اثر سرمایه ی اجتماعی بر حکمرانی خوب، نشریه ی سیاسی- اقتصادی، سال ۲۳، شماره ۲۵۹ و ۲۶۰، ۱۴۵-۱۳۲.
- ۱۱- سلطانی نژاد احمد و سهیل گودرزی، (۱۳۹۶)، فناوری اطلاعات و تحول در مفهوم حکمرانی خوب، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴۷، شماره ۱، بهار ۹۶، ۹۷-۷۹.
- ۱۲- عرب پورامیرحسین. (۱۴۰۰). ارائه الگوی حکمرانی آب مبتنی بر بازار یابی اجتماعی در راستای تغییر رفتار مصرفی آب. مجلس و راهبرد ۲۸(۱۰۶). ۹۹-۱۲۸
- ۱۳- قاسمی نژاد عبدالرحیم، نصراللهی محمدصادق (۱۴۰۱) سیاست ها و شیوه های جذب ارتباط گیران در شبکه های اجتماعی مجازی؛ مورد مطالعه کانال های پر مخاطب در تلگرام، فصلنامه علمی مطالعات فرهنگ ارتباطات، ۵۷ (۲۲) ۸۹-۶۳
- ۱۴- قیاسی رضا، (۱۳۹۲)، شبکه های اجتماعی مجازی؛ مقوم یا مخرب سرمایه های اجتماعی، فصلنامه پلیس فتا، سال اول، شماره ۲، ۹-۳.

۱۵- منوریان عباس، نرگسیان عباس، حسینی مکارم عاطفه. (۱۳۹۸). طراحی مدل حکمرانی شبکه‌ای در شهرداری تهران. فصلنامه علمی-پژوهشی اقتصاد و مدیریت شهری. ۷(۲۷). ۷۶-۸۵.

۱۶- نیکوخصال تانیا، عرفانیان خان زادحمید. احمدی مسعود (۱۴۰۰) مدل‌سازی حاکمیت شبکه‌های اجتماعی پیام رسان داخلی (مطالعه موردی: شهر مشهد) فصلنامه علمی مطالعات فرهنگی - اجتماعی خراسان جنوبی سال ۱۱ شماره ۴ تابستان ۱۴۰۰ ص ۱۷۹-۱۵۱

17- Ang J. S, Hsu C, Tang D, Wu C. (2021). The Role of Social Media in Corporate Governance. The Accounting Review, forthcoming. Hkušt Business School Research Paper. 2021(2020-003). 1-57.

18- Bandy Mohamad Tariq, Mattoo Muzamil, (2013), Social Media in e-Governance: A Study with Special Reference to India, Social Networking, 2013, 2, 47-56 <http://dx.doi.org/10.4236/sn.2013.22006> Published Online April 2013 (<http://www.scirp.org/journal/sn>).

19-Bekkers, Victor, Edwards Arthur, de Kool Dennis, (2013). Social media monitoring: Responsive governance in the shadow of control? Government Information Quarterly (30): 335-342.

20-tmeganaM fo lanruoJ .ygoloe egatireh eht ni ecnanrevog krowteN .(۷۱۰۲) .R .yentruoC .۶۰۷ -۹۸۶ .(۳)۲۲ ,ecnanrevoG dna

21- Ejiogu A, Ejiogu C, Ambituuni A. (2019). The dark side of transparency: Does the Nigeria extractive industries transparency initiative help or hinder accountability and corruption control Journal of The British Accounting Review. 51(5). 1-45

22-Imperial, C., Ospina, S., Johnston, E., O'Leary, R., Thomsen, J., Williams, P., & Johnson, Sh. (2016). Understanding leadership in a world of shared problems: advancing network governance in large landscape conservation. Journal of Frontiers in Ecology and the Environment, 14(3), 126-134.

23- Klijn, E. H., Koppenjan, J., & Termeer, K. (1995). Comparative and international administration, managing networks in the public sector: a theoretical study of management strategies in policy networks. Public Administration, 73, 437-454

24- Palomo-Navarro A, Navío-Marco J. (2018). Smart city networks' governance: The Spanish smart city network case study. Telecommunications Policy. 42(10). 872-880.

25- Scarlett, L., and McKinney, M. (2016). Connecting people and places: the emerging role of network governance in large landscape conservation. Ecol Environ, 14(3), 116-125

26-Straus,A, J. Corbin (2008). Basics of Qualitativie Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory, Third Edition, Los Angeles: Sage Publications